

HET LAATSTE VUUR

KVS & RO Theater

5.03 > 14.03.2009 @ KVS (Brussel)

31.03 > 7.04.2009 @ RO Theater (Rotterdam)

>> info & tickets (Brussel)

-There's a crack in everything, that's how the light gets in...ⁱ

- het verlaten universum van Dea Loher -

Een doodgereden kind, een dementerende oma, een getraumatiseerde soldaat... Vrolijk wordt men niet in het universum van de Duitse schrijfster Dea Loher. Toch oogsten haar stukken wereldwijd succes. Haar beeldrijke poëtische teksten maken de ziel voelbaar van mensen die vanuit hun troosteloze situatie zoeken naar geluk en zin. Regisseur Alize Zandwijk en acteur Willy Thomas, gaan met *Het laatste vuur* voor de tweede keer met Loher in zee, na *Onschuld* in 2007. Ze vertellen hoezeer deze tekst hen raakt, in zes lemma's.

(Liet Lenshoek, dramaturge *Het laatste vuur*)

Mededogen

Alize: Ik wil deze tekst beslist regisseren omdat de stukken van Dea Loher mij de mogelijkheid bieden het over mededogen te hebben. Mededogen met mensen die ver van ons af lijken te staan, maar tegelijk heel herkenbaar zijn, zoals Ludwig, de kantoorklerk wiens kind verongelukt. Lohers stukken gaan voor mij ook over mijn eigen vader. Hij staat voor de mensen die eigenlijk niet kunnen praten, de woordelozen, de machtelozen van deze aarde. De mannen die Willy speelt in *Onschuld* en in *Het laatste vuur* behoren tot deze categorie; ze kunnen niet omgaan met gevoel, het zijn de monddoden van deze samenleving. Dat is heel mooi in dit stuk: niemand kan eigenlijk praten. En toch wordt er voortdurend gepraat.

Schuld

Willy: Dea Loher zet deuren open van kamers die wij in onze wereld vaak gesloten houden. Je zou onze wereld kunnen zien als een huis met heel veel kamers, de bewoners kiezen ervoor een deel van die kamers niet te bezoeken, daar niet langs te gaan. Dea Loher laat ons juist alles zien wat in die gesloten kamers verborgen ligt, de dingen waar we het niet over willen hebben, de gevoelens die we proberen buiten te sluiten. De personages in haar stukken leven met een schuldvraag. Het lijkt bijna alsof schuld een soort smurrie is die alleen in die wereld van vergeten stadsdelen nog woekert, alsof mensen met geld daar veel minder last van hebben.

Alize: Het stuk stelt natuurlijk de vraag in hoeverre wij met zijn àllen medeplichtig zijn aan wat er in de wereld gebeurt. Het gaat niet om een individuele schuldvraag.

Willy: Het gaat ook om het niet kunnen leven met of verwerken van bepaalde dingen, zoals de dood van een kind of oorlogservaringen. De personages gaan daar soms onhandig maar toch liefdevol mee om, en dat heeft nog altijd een grotere kwaliteit dan mensen die alles van zich af kunnen zetten.

Troost

Alize: *Het Laatste Vuur* begint bij de dood van een kind, en dan valt alles uit elkaar. Als je kind wegvalt is alles voorbij, daar is geen troost.

Willy: Als ze troost zou brengen, dan zou er een boodschap kunnen zijn, een soort moraal. Loher doet dat bewust niet. De dood van het kind zet de deuren open van alle mensen die erbij betrokken zijn, Loher sleurt je binnen in hun wereld, een wereld waar je zelf niet zou komen. Normaal gaan na de begrafenis de luiken weer dicht, Loher zet ze allemaal op een kier.

A: Het hele stuk gaat ook over het toeval of het lot. Zo hoor je van de vreemdeling hoe tijdens de oorlog een kind in zijn handen is gestorven. En terwijl hij wegvlucht voor dat trauma wordt er in deze buitenwijk op het moment dat hij aankomt een kind voor zijn neus doodgereden. Is dat toeval of is dat het lot?

Engagement

Willy: De buitenwijken met opengebroken straten, mensen die niet worden gezien, die niet van belang zijn voor de politiek of de media, die wonen in voor ons onzichtbare wijken...het is voor mij heel belangrijk om daarover te blijven vertellen. Kan die werkelijkheid voor ons een aanleiding zijn om na te denken wat we met kunst en theater kunnen doen? Dat soort vragen legt Dea Loher op tafel. Op een prachtige manier brengt ze poëzie in die zwarte kant van het bestaan. Was er een grotere betrokkenheid, dan zou de wereld er misschien iets beter uitzien. Het is van belang om na te denken hoe we verder moeten. Dea Loher opent dat bewustzijn.

Alize: En ze doet dat op de juist plek en op het juist moment. Het gaat erom mekaar proberen te verstaan en te zoeken naar een mededogen dat verloren is gegaan.

Het Woord

Alize: *Loher's* taal is heel hartstochtelijk, de pijn sijpelt door de woorden heen. Haar teksten zijn vaak heel zwart en heftig, maar haar manier van schrijven laat toe met een verteller te werken waardoor je afstand kunt creëren. Ze laat soms open wie welke tekst verwoordt en dat schept voor mij een enorme ruimte. Loher creëert een caleidoscoop van verhalen. In die zin is haar theatertaal niet alleen heel theateraardig, maar ook filmisch. Die filmische beelden creëert zij zo sterk met taal dat er geen echt beeld meer tegenop kan.

Structuur

Alize: Meer nog dan bij *Onschuld* zullen we de structuur van het stuk blootleggen, waardoor je niet de hele tijd alleen maar in het verhaal zit maar je ook bewust wordt van de vorm. We doorbreken meteen de 4^e wand. We zullen werken met verschillende vormen en werkelijkheden; het stuk laat dat toe, dwingt je daar zelfs toe. Je moet echt nadenken over hoe je iets moet vertellen. Dea is een politiek schrijver, ze richt haar schijnwerpers op de onderkant van onze samenleving. Door de vertelvorm die ze hanteert, afwisseling van dialoog met vertelteksten, met liedjes, ontstaat er naast een mededogen met de personages een vervreemding waardoor een groter inzicht in onze maatschappij wordt bewerkstelligd.

Willy: In haar schrijven verlaat Loher bepaalde paden, zo zullen ook wij bepaalde paden moeten verlaten. Het stuk is een vertelling die gedeeltelijk gespeeld wordt. Aan de ene kant heb je een bestaan dat zich als een pakket van Ikea laat leven, met een gebruiksaanwijzing: je groeit op, gaat naar school, gaat werken... Je volgt een logische lijn, mooi uitgestippeld, maar Dea Loher haalt daar telkens opnieuw de pin uit. Je hebt die gebruiksaanwijzing, maar er ontbreekt een vijs, waardoor het hele ding niet werkt. En wat dan? Wel, dan komen we eigenlijk tot de kern van de zaak. Het gaat niet om het uitpakken en ineensteken van uw mooi pakket, want wat is dat? Dat is dood. Daar waar het kapot is, waar de gebruiksaanwijzing niet meer werkt: daar gaat het om, daar zit het leven.

ⁱ Leonard Cohen